

**TALOUSARVION 2027 JA
TALOUSSUUNNITELMAN 2027-2030
LAADINTAOHJE**

TALOUSARVIO VUODELLE 2027 JA TALOUSSUUNNITELMA VUOSILLE 2027 - 2030

1. TALOUSARVIO JA -SUUNNITELMA

Valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Valtuuston tulee päättää kuntastrategiasta, talousarviosta ja taloussuunnitelmasta, omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta sekä varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan perusteista. Valtuuston tulee päättää myös liikelaitokselle asetettavista toiminnan ja talouden tavoitteista (Kuntalaki 4 luku, 14 §).

Kuntalain mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (Kuntalaki 13 luku, 110 §). Taloussuunnitelman ja talousarvion valmistelusta vastaa kaupunginhallitus sekä kukin toimielin omalla tehtäväalueellaan. Kaupungin toiminnassa ja talouden hoidossa on noudatettava talousarviota. **Kaupungin hallintosäännön mukaan kaupunginhallitus hyväksyy suunnittelukehykset ja talousarvion laadintaohjeet.**

Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan suunnittelukaudelle 2027-2030. Suunnittelukauden ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi ja kolme seuraavaa vuotta ovat suunnitteluvuosia.

Kuntalaki edellyttää kunnan toiminnalta tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta. Valtuuston ja kunnan muiden toimielinten on talousarviossa ja -suunnitelmassa sekä niihin perustuvissa käyttösuunnitelmissa ja erillisbudjeteissa hyväksyttävä toimintaa ja taloutta koskevat tavoitteet.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Kuntalain (13 luku, 110 §) mukaan talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Kuntalaissa korostetaan **sitovien tavoitteiden** asettamista ja niiden seurannan merkitystä talouden ohjauksessa ja niiden kytkemistä määrärahoihin ja tuloarvioihin. Talousarvioon on otettava tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Koko suunnitelmakaudelle valtuuston tulee osoittaa tavoitteiden saavuttamiseen tarvittavat voimavarat.

Taloussuunnitelma ja -arvio sisältävät sekä toiminnan että talouden tavoitteet. Verorahoituksella ja toimintatuloilla on katettava käyttömenot ja investoinnit. Talouden tasapaino edellyttää, että vuosikate ja nettoinvestoinnit vastaavat määrällisesti toisiaan. Kunnan on lisättävä lainanottoa, realisoitava omaisuutta tai vähennettävä toimintapääomaa, jos vuosikate ei riitä investointien rahoitukseen.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

2. KAUPUNKISTRATEGIA

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt kaupunkistrategian kokouksessaan 6.10.2025.

Koko kaupunkikonsernin tulee toteuttaa kaupunkistrategian linjauksia toiminnassaan. Kaupunkistrategia, sen päämäärät ja valinnat, ohjaavat jokapäiväistä toimintaamme.

Kaupunkistrategian visio ja tavoitteet

Kaupungin visio on ”Uusi kutsuva Kemi”.

Strategiset päämäärät ovat Viisas Kemi, Välittävä Kemi, Vihreä Kemi ja Viettelevä Kemi.

Strategiset päämäärät:

Viisas Kemi	Kemi uudistuu rohkeasti – kehitämme työtettä ja toimintatapoja systemaattisesti. Rakennamme vahvaa ideakulttuuria, joka synnyttää innostusta ja uskoa uuteen. Haemme ratkaisuja ennakkoluulottomasti, kokeilemme rohkeasti uutta ja toimimme yhteistyössä yli sektorirajojen. Otamme kaupunkilaiset aktiivisesti mukaan kehittämiseen ja palveluiden suunnitteluun. Kemi on oppiva kaupunki – kasvatamme oppimisen iloa ja nostamme koulutustasoa määrätietoisesti.
Välittävä Kemi	Kemissä ihminen on kaiken keskiössä. Rakennamme asiakaslähtöisiä palveluita. Välittäminen tarkoittaa avoimuutta, arvostusta ja reiluuutta – kemiläiset kunnioittavat toisiaan ja vierailijoita. Kemi on yhteisö, jossa ketään ei jätetä ja jokaisesta huolehditaan. Tuemme kuntalaisten ja henkilöstön hyvinvointia. Välittävä Kemi tarkoittaa vastuunkantoa, lupauten lunastamista ja asioihin tarttumista.
Vihreä Kemi	Vihreä Kemi perustuu taloudelliseen, ekologiseen ja sosiaaliseen vastuullisuuteen ja kestävyYTEEN. Juurrutamme kestävä ajattelun osaksi henkilöstön, päättäjien, asukkaiden, yrittäjien, yhdistysten ja matkailijoiden arkea. Ilmastoviisaalla ja vastuullisella toiminnalla torjumme ilmastomuutosta sekä luontokatoa ja vaikutamme myönteisesti tulevaisuuteen. Vihreä Kemi on edelläkävijä vihreässä siirtymässä ja houkutteleva toimintaympäristö vihreän siirtymän toimijoille.
Viettelevä Kemi	Kemi houkuttelee uusia asukkaita, yrityksiä ja matkailijoita. Se on kaupunki, jossa on hyvä elää, tehdä työtä ja vierailla. Rakennamme viihtyisää elinympäristöä, tarjoamme toimivia palveluja ja vahvistamme elinkeinoelämän elinvoimaisuutta. Pidämme kiinni nykyisistä asukkaistamme ja tarjoamme elämyksiä sekä kasvun ja kehittymisen mahdollisuuksia. Teemme aktiivisesti yhteistyötä eri toimijoiden kanssa ja rakennamme Kemin positiivista julkisuuskuva.

Toimialojen projektit

Toimialat esittävät vuodelle 2027 3-5 keskeistä kaupunkistrategiaa toteuttavaa projektia. Toimialojen projekteissa tulee huomioida muuttohalukkuusprosessin toimenpiteet sekä kuvaukset ja uudet avaukset työllisyyttä edistävästä toimista. Toimialojen projekteissa pyritään strategisen tason projekteihin.

Kaupunkistrategia toteutuu myös kehittämishankkeissamme ja ennen kaikkea se näkyy jokapäiväisessä toiminnassamme: palvelualltiudessa ja asenteessa.

3. TOIMINTAMENOT JA -TULOT

Toimialoittaiset toimintamenojen ja -tulojen raamit on esitetty liitteessä.

Kaupungin vuoden 2027 talousarvioraamissa toimintatuloiksi arvioidaan 23,8 milj. euroa ja toimintamenoiksi 79,4 milj. euroa. Vuosikatetta kertyy -2,7 milj. euroa ja tilikauden tulos on -7,4 milj. euroa.

Valtion talousarvioehdotuksen mahdollistavat maksujen korotukset on otettava täysimääräisinä käytäntöön. Muille maksuille on tehtävä vähintään kustannustason nousun suuruinen tarkistus vuosittain.

Toimintatapojen muutoksilla ja niillä saavutetuilla toimintamenojen säästöillä voidaan perustella uusia investointi- ja muita tarpeita.

Talousarviossa osoitettua määrärahaa ei saa ylittää. Talousarviota on muutettava, jos toimintameno osoittautuu riittämättömäksi tai toimintatulo ei toteudu. Muutoksen yhteydessä on osoitettava, miten rahoitustarve katetaan. Esityksen tekee ao. toimialajohtaja ja lautakunta esittää sen edelleen kaupunginhallitukselle ja valtuustolle.

4. INVESTOINNIT

Investointiosassa valtuusto hyväksyy menot ja tulot hankkeille tai hankeryhmille (esimerkiksi rakennusten peruskorjaus). Investointiosan laadintaa varten palvelualueiden tulee arvioida hankkeen toteutumiseen talousarviovuonna tarvittava määräraha. Hankkeen kohdistuessa kahdelle tai useammalle vuodelle tulee lisäksi esittää edellisinä vuosina hankkeeseen käytetty määräraha ja suunnitelmavuosille arvioitu käyttötarve. Vastaavasti tulee esittää hankkeiden tuloarviot. Investointisuunnitelmissa tulee varautua tällä hetkellä kesken olevien hankkeiden mahdolliseen jatkumiseen.

Talonrakennusinvestointien osalta tilapalvelu tekee ehdotukset yhteistyössä ao. toimialan kanssa. Hanke otetaan investointiohjelmaan erikseen, jos kustannusarvio ylittää 0,35 milj. euroa tai korjaus koskee toiminnallisia muutoksia. Muut talonrakennushankkeet kootaan yhdeksi hankeryhmäksi ja esitetään talousarvion investointiosassa tilapalvelun rakennusten peruskorjausmäärärahana. Peruskorjausmääräraha on tarkoitettu olemassa olevien rakenteiden, rakennusosien ja järjestelmien uusimiseen tai suhteellisen suuriin korjaushankkeisiin. Sen sijaan esimerkiksi pihakalusteiden ja aitojen maalaukseen liittyvät toimenpiteet rahoitetaan muiden kunnossapitotöiden tavoin käyttötalouden määrärahoista.

Irtaimen omaisuuden osalta investointiesityksiin sisällytetään hankinnat, joiden hankintameno on yli 10 000 euroa ja käyttöaika palvelutuotannossa vähintään kolme vuotta. Jos pitkävaikutteinen hyödyke koostuu useasta eri komponentista, joiden yhteenlaskettu hankintameno ylittää 10 000 euroa sisällytetään se investointien määrärahaan (esim. ensikertainen kalustaminen). Sen sijaan, ne irtaimen omaisuuden hankinnat, joiden käyttöikä on alle kolme vuotta, sisällytetään hankintamenon suuruudesta riippumatta käyttötalouden määrärahoihin.

5. SISÄISET ERÄT JA TASAUSMAKSU

Sisäiset menot ja tulot kirjataan ja täsmäytetään talouspalveluissa. Toimialoilla kirjataan vain ulkoiset menot ja tulot.

Sisäiset erät ovat:

- vuokrat
- siivouskulut
- tietohallinnon kustannukset
- sisäiset painatus- ja postituskulut

Tasausmaksun (ent. eläkemenoperusteinen maksu) kokonaismäärästä päättää Keva ja se jaetaan toimialoille palkkojen suhteessa. Tasausmaksun määrä tiedetään vasta syksyllä, jolloin se kirjataan kustannuspaikoille keskitetysti talouspalveluissa.

6. HENKILÖSTÖ JA PALKAT

Talouden realiteetit tulevat ohjaamaan henkilöstösuunnittelua suunnittelukaudella. Henkilöstön työkuorman tasaisen jakaantumisen ja uusien tehtävänkuvien luomisen kautta pyritään käyttämään eläkepoistuma mahdollisimman tehokkaasti niin että käytävissä olevilla resursseilla tuotetaan kaupunkilaisten tarvitsemat välttämättömät palvelut. Henkilöstösuunnittelussa täytyy olla joustava ja reaktiivinen, jotta kyetään toimimaan yli hallinnollisten rajojen palveluiden järjestämisessä. Palveluiden tuottamista tulee priorisoida resurssien puitteissa ja vaikuttavuuden pohjalta.

Henkilöstön osaaminen ja uusien toimintamallien käyttöönotto ja omaksuminen ovat tulevien vuosien haasteita. Joustavat työnteon tavat sekä moniammatillinen hallinnon rajoja ylittävä yhteistyö ovat tulevaisuuden kunnan menestystekijöitä.

Palkat

Vuodelle 2027 palkkoihin tehdään 2,0 %:n korotus.

Muut henkilöstömenot

Sosiaaliturvamaksut %:na palkoista 2027

Sairausvakuutus (tili 4151)	1,84
Työttömyysvakuutusmaksu (4160)	1,23
Eläkemaksu (KuEL) (4100)	17,4
Tapaturmavakuutusmaksu (4170)	0,7
YHTEENSÄ	21,17

7. TYTÄROSAKEYHTIÖT JA LIIKELAITOSKUNTAYHTYMÄ

Kuntalaki korostaa kuntakonsernin johtamista ja ohjausta. Vuodesta 2017 lähtien kunnan talouden kestävyyttä on arvioitu konsernitasolla. Kemin kaupunkikonsernin

taloussuunnittelun lähtökohtana on, että talouden tunnusluvut tulee voida pitää vähintään nykyisellä tasolla.

Tytäryhtiöiden ja liikelaitoskuntayhtymän on ilmoitettava 16.10.2026 mennessä arviot vuosien 2027–2030

- Liiketoiminnan tuotot ja kulut
- Rahoitustuotot ja kulut
- Tilikauden voitto/tappio
- Tärkeimmät toiminnalliset tavoitteet 2027–2030
- Tärkeimmät investoinnit 2027–2030

Tiedot pyydetään sähköisellä lomakkeella.

8. AIKATAULU

Lautakuntien tulee toimittaa talousarvioesityksensä **9.10.2026** mennessä talouspalveluihin. Esitykseen tulee sisältyä talousarvioesitys, toimialan keskeiset strategiaa toteuttavat projektit (3 - 5 kpl), tulevan vuoden hankkeet, joihin saadaan ulkopuolista rahoitusta, mahdolliset investointiesitykset sekä henkilöstösuunnitelma.

Kaupunginvaltuuston ja -hallituksen talousseminaari pidetään loka-marraskuussa.

Talousarvio ja taloussuunnitelma käsitellään kaupunginhallituksessa marraskuussa ja kaupunginvaltuustossa joulukuussa.

LISÄTIEDOT

Keskusvirasto/Talouspalvelut: Katri Heberg p. 0405121962

Liite 1

Talousarvioraami

TULOSLASKELMA

	TP	TP	TA	Raami	Ts	Ts	Ts
Luvut 1000 eurona	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Toimintatuotot	25374	27200	25595	23769			
Toimintakulut	-72076	-77547	-81583	-79399			
TOIMINTAKATE	-46702	-50347	-55988	-55630	-55830	-57030	-57430
Verotulot	56555	52796	53800	53028	53891	54970	55500
Valtionosuudet	-2226	475	-2291	-810	3100	3200	2900
Rahoitustuotot ja -kulut							
Korkotuotot	1663	1129	576	602	525	464	160
Muut rahoitustuotot	2697	631	1363	1537	1503	1468	1434
Korkokulut	-2987	-2099	-1402	-1386	-2047	-2534	-3040
Muut rahoituskulut	-118	-32	-20	-20	-20	-20	-20
VUOSIKATE	8882	2554	-3961	-2678	1122	518	-496
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-5086	-5060	-4800	-4700	-5300	-5300	-5200
Arvonalentumiset	-2526	-1554					
Satunnaiset erät	50						
Satunnaiset tuotot		48124					
Satunnaiset kulut							
TILIKAUDEN TULOS	1321	44065	-8761	-7378	-4178	-4782	-5696
Poistoeron lisäys tai vähennys							
Varausten lisäys tai vähennys							
Rahastojen lisäys tai vähennys							
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (alijäämä)	1321	44065	-8761	-7378	-4178	-4782	-5696
Tavoitteet ja tunnusluvut							
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	35	35	31	30			
Vuosikate/Poistot, %	175	50	-83	-57	21	10	-10
Vuosikate, euroa/asukas	458	132	-205	-139	58	27	-26
Tuloveroprosentti	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6
Lainakanta €/asukas	6061	4101	3237	3819	4337	4903	5268
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	-10183	33882	25121	17742	13565	8783	3087
Kertynyt yli-/alijäämä, € / asukas	-525	1752	1299	917	701	454	160
Asukasmäärä vuoden lopussa	19402	19339	19339	19339	19339	19339	19339

KOKO KAUPUNKI

Toimintamenot

1 000 €	TP 2024	TP 2025	TA 2026	Raami 2027	Muutos Raami 2027- TA 2026
Keskusvirasto	-7 111	-6 723	-6 828	-6 805	-0,3 %
Elinvoima	-8 634	-12 941	-14 588	-13 926	-4,5 %
Hyvinvointi	-41 776	-43 032	-43 495	-43 136	-0,8 %
Ympäristö	-14 554	-14 850	-16 672	-15 532	-6,8 %
Koko kaupunki yhteensä	-72 076	-77 546	-81 583	-79 399	-2,7 %

Toimintatulot

1 000 €	TP 2024	TP 2025	TA 2026	Raami 2027	Muutos Raami 2027- TA 2026
Keskusvirasto	2 387	2 314	2 292	2 293	0,0 %
Elinvoima	4 987	6 510	6 909	6 909	0,0 %
Hyvinvointi	2 869	2 813	1 921	1 421	-26,0 %
Ympäristö	15 130	15 563	14 472	13 146	-9,2 %
Koko kaupunki yhteensä	25 374	27 200	25 595	23 769	-7,1 %

Toimintakate

1 000 €	TP 2024	TP 2025	TA 2026	Raami 2027	Muutos Raami 2027- TA 2026
Keskusvirasto	-4 724	-4 409	-4 535	-4 512	-0,5 %
Elinvoima	-3 647	-6 431	-7 679	-7 017	-8,6 %
Hyvinvointi	-38 907	-40 219	-41 574	-41 715	0,3 %
Ympäristö	576	713	-2 199	-2 386	8,5 %
Koko kaupunki yhteensä	-46 702	-50 347	-55 988	-55 630	-0,6 %

Raamissa huomioitu toimialojen ilmoittamia laki- ja toiminnallisia muutoksia. Palkankorotusta lisätty 2 %.

LIITE 2**Henkilöstösuunnitelma 2027-2030**

Toimiala	
Tulosalue	
Vastuhenkilö	

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Eläkeiän saavuttavat/Eläköityvät (htv)						
Muu poistuma (htv)						
Rekrytointi (htv)						
HTV-määrä 1.1.-31.12.						

Eläkeiän saavuttavat/Eläköityvät (ammattinimike/vuosi)

Muu Poistuma (tarkempi selvitys, esim. sisäiset siirrot)

Perustelut rekrytoinneille

LIITE 3

INVESTOINTIESITYS

Toimiala: Tulosalue:	Kokonais- kustannus	Edellisten vuosien käyttö	TA 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030
Hanke/Hankeryhmä:						
Menot						
Tulot						
- josta valtionosuudet						
Nettomenot	0	0	0	0	0	0

Perustelut